

ÇOCUK KÜLTÜRÜ:

Kavramsal ve Kuramsal
Temeller, Uygulamalar,
Örnekler

Doç. Dr. Tülin Şener

Çocuk Kültürü

- Kültür; - en geniş anlamda- İnsanoğlunun yaşamını sürdürmek için gerçekleştirdiği her şey ise çocuğun yaşadığı her şey de bir bakıma onun kültürüdür.
- Çocuk kültürü çocuğun kendini dışa vurduğu davranışlar, etkinlikler ve ürünler toplamıdır. Çocukların bir şeyler yaparken sahip oldukları, gereksinim duydukları ve hoşlandıkları kendilerine ait bir dünyaları vardır: keşfetme, bulma, inşa etme, kavga etme, -miş gibi yapma, değiştirme, sihirli şeylerle uğraşma, gibi.

Mouritsen (1997), çocuk kültürünün üç ana türü olduđunu söylemektedir:

- Yetişkinlerin çocuklar için ürettiği kültür→ çocuk edebiyatı, drama, müzik, filmler, TV, videolar ve bilgisayar oyunları, oyuncaklar, şekerlemeler ve reklamlar, vb.

- Çocuklarla *birlikte* üretilen kültür→ çeşitli kültürel teknolojilerde ya da medyada yetişkinlerin ve çocukların birlikte çalışmaları

- Çocukların *kendi* kültürleri → çocukların kendi iletişim ağıları çerçevesinde ürettikleri kültürel anlatımlar. Oyunlar, şarkılar, öyküler, şakalar, tekerlemeler ve bilmeceler, ritmik sesler, şakalaşma, takılma, belirli bir yürüme biçimi gibi arasıra ortaya çıkan anlık anlatım biçimleri, vb.

- İster çocuklardan kaynaklansın, ister yetişkinlerce yönlendirilsin, bu kültürel davranışların, etkinliklerin, ürünlerin hepsi çocuk kültürü çerçevesinde değerlendirilmektedir. O halde çocuk kültürü, bir bakıma çocuğun bir toplum içinde yaşayarak öğrendiklerinin tümüdür.

Çocuk kültürü ile ilgili literatür iki başlık altında değerlendirilebilir:

1-çocukların ayrı ve yalıtılmış bir çocuk kültürü oluşturduğu düşüncesi

2-çocuk kültürünün yetişkinlerin dünyasının bir alt kültürü olduğu düşüncesi

James ve arkadaşları (1999),

- Bu noktada "ayrı ve öteki dünya" yaklaşımını reddetmenin mümkün olmadığını belirtmektedirler.
- Bu nedenle gerçek çocuk kültürüne ilişkin çok az bilgi vardır.
- Öyleyse bu bilgiyi nasıl ve nerede bulacağız?

Bunun için;

- Çocuklarla yapılan ampirik, etnografik çalışmalarda mekâna bakılmalıdır.
- Bu çalışmaların büyük bölümü okullardaki oyun alanlarında ya da çocukların sıklıkla buldukları diğer alanlarda yürütülmektedir.

- Her ne kadar çocukların dünyası onlara ait olsa da, bu dünyanın biçimini belirleyen büyük ölçüde yetişkinlerdir.
- Bu nedenle çocukların oyunları "ayrı bir şeydir" ve "özeldir", ancak onun ayrılığı ve özelliği yetişkinler tarafından belirli zamanlara, mekânlara ve nesnelere yönlendirilmesi üzerine kurulmuştur.
- Bu ayrı zaman ya da mekânlarda çocukların sınıfta ya da oturma odasında yapmaları yasaklanan "özel davranışları" yapmalarına izin verilir (James, 1993a).

- Kültürel alışmalar da bu anlamda yeni araştırma sorularıyla uğraşmaktadır. Çocukların yaşadıkları toplum içinde nasıl algılandıklarını ve eğitimcilerin, politikacıların, anababaların, psikologların ve diğer ilgili kişilerin çocuklar için neler yapabileceklerini belirlemeye çalışmaktadırlar.

- Dolayısıyla çocuk kùltürünün günlük etkileşimlerle şekillendirildiğini söylemek yanlış olmamaktadır. James ve arkadaşlarına göre (1999) çocukların kùltürü yaşamın bütünü değildir, aksine bir toplumsal eylem biçimidir, **diğer çocuklar arasında çocuk olmaktır**, belirli zaman ve mekânlara anlam veren belirli bir kùltürel stildir.

- Çocukların bir araya geldiği ve kendi aralarında etkileşime girdiği her yerde, çocuklar kendilerini spontan olarak anlatmaktadırlar.

- .

- İyi bir oyuncu olmak çocuğun yaşıtları arasındaki statüsünü yükseltmektedir (Mouritsen, 1997). Bu durum eğitimsel bakış açısından çok önemli bir konuymuş gibi gözükmebilir; ne var ki iyi ip atlamak, bir çizgi film kahramanı gibi konuşabilmek ya da iyi şakalar yapabilmek çocuklar için önemlidir.

Bütün bunlar neden önemli?

- Çocukların farklı ortamlarda geçirdikleri zaman belirlenirse, günlük dikkatlerini nasıl yönlendirdikleri de daha doğru değerlendirilebilir. Gelişim psikologları oyun, konuşma ve aile üyeleriyle ve arkadaşlarla etkileşimin öğrenme deneyimleri içerisinde en önemlileri olduklarını hatırlatmaktadırlar.